

Część pierwsza poradnika Co powinni wiedzieć rodzice i opiekunowie

I. Jakie trudności może mieć dziecko w nauce?

Większość dzieci z chęcią przystępuje do nauki szkolnej i chce jak najlepiej wykonywać swoje obowiązki. Po pewnym czasie zaczynamy jednak odbierać od dziecka sygnały o trudnościach, na jakie napotyka w nauce.

Trudności te mogą dotyczyć między innymi **czytania i pisania**.

II. Od czego zależy prawidłowe czytanie i pisanie?

Aby dziecko prawidłowo czytało i pisało, powinno mieć właściwie rozwinięte:

- Analizatory **słuchowy** i **wzrokowy**. Dlatego wiele ćwiczeń szkolnych ma na celu rozwijanie tych analizatorów poprzez ćwiczenia **analizy słuchowej i wzrokowej**, czyli podziału wyrazów na głoski, litery oraz **syntezy słuchowej i wzrokowej**, czyli łączeniu tych głosek, liter w wyrazy.

- **Aparat artykulacyjny** (wargi, zęby, podniebienie, język, gardło, krtań, tchawicę, nos). Starannie wykonywane ruchy artykulacyjne dają wyraźną wymowę głosek i wyrazów. Dlatego w nauce szkolnej ważne jest **głośne czytanie**, recytowanie wierszy, ćwiczenia mające na celu wykrywanie u dziecka ewentualnych trudności w poprawnym artykułowaniu głosek.

- **Lateralizację** (przewagę prawej ręki i prawego oka lub lewej ręki i lewego oka). **Leworęczność uznano obecnie za zjawisko fizjologiczne**. Tylko psycholog może podjąć decyzję o przestawieniu dziecka z ręki lewej na prawą, a czyni to naprawdę rzadko.

- **Sprawność manualną**, to jest sprawność małych grup mięśniowych w obrębie rąk. Dlatego w pierwszej klasie pojawia się wiele ćwiczeń w rysowaniu, kolorowaniu, wodzeniu po śladzie, kaligraficznych. Mają one na celu usprawnienie ręki dziecka.

Ponadto dziecko powinno mieć chęci do nauczenia się czytania i pisania oraz rozwiniętą właściwą postawę wobec konieczności opanowania tych umiejętności.

III. Jakie są poziomy umiejętności czytania?

- **Literowanie** – dziecko czyta kolejne litery (analiza), następnie łączy je w wyraz (synteza). Tak czyta wiele dzieci w klasach zerowych.

- **Sylabizowanie** – dziecko odczytuje całe sylaby, następnie łączy je w wyrazy.

- **Czytanie całościowe** – odczytywanie przez dziecko całych wyrazów.

IV. Jak pomóc dziecku?

Jeśli Wasze dziecko ma trudności w czytaniu lub pisaniu, zacznijcie od sprawdzenia funkcjonowania tych właśnie sfer. Pomogą Wam w tym **nauczyciel** oraz **psycholog** i **logopeda** w poradni psychologiczno-pedagogicznej, której adresem dysponuje wychowawca.

Im wcześniej wykryjecie trudności w czytaniu i pisaniu u swojego dziecka, tym wcześniej będziecie mogli mu pomóc. Uważnie więc obserwujcie dzieci, kiedy wykonują zadania domowe.

Jeśli zauważycie, że Wasze dziecko często:

- myli podobne do siebie litery, np. *o-a, m-n, ł-t, E-F, d-b, p-g, p-b*

- opuszcza drobne elementy graficzne liter

- nie respektuje wielkich liter na początku zdań

- przestawia układy literowe, np. *ab-ba, da-ad*

- myli kierunki zapisu wyrazów

- ma kłopoty z rozplanowaniem wyrazów na stronie

- opuszcza w tekście rzędy w czasie czytania i pisania – to znak, że dziecko może mieć problemy z percepcją wzrokową.

Gdy Wasze dziecko:

- wciąż sylabizuje podczas czytanie

- nie rozdziela wyrazów w zdaniach, np. czyta i pisze: wdomu, nastole
- popełnia dużo błędów podczas pisania ze słuchu, zwłaszcza głosek miękkich, np. *si-ś, ci-ć* oraz wyrazów z literami *i, j*.
- podczas czytania i pisania opuszcza lub dodaje litery, sylaby, wyrazy
- opuszcza lub zmienia końcówki czasowników, np. *stanął-stanoł*
- zniekształca pisownię wyrazów w takim stopniu, że powstają bezsensowne zlepki literowe – to znak, że może mieć problemy z percepcją słuchową.

Jeśli zauważycie, że Wasze dziecko:

- nieprecyzyjnie wymawia wyrazy
- upodabnia przy wymowie głoski fonetycznie do siebie podobne, np. *szosa-sosa, suszarka-szuszarka* to znak, że dziecko może mieć problemy z artykulacją.

Gdy dziecko:

- ma problem z pisaniem liter w liniaturze
- zniekształca litery i połączenia
- zbyt mocno przyciska długopis do kartki
- pisze bardzo wolno i szybko się męczy
- ma trudności z wycinaniem, klejeniem, rysowaniem itp. – to znak, że może mieć problemy ze sprawnością ręki.

Jeśli zauważycie, że Wasze dziecko:

- jest oburęczne (lateralizacja osłabiona)
- leworęczne, ale prawooczne lub praworęczne i lewooczne (aby to sprawdzić, poproście je, aby spojrzało przez dziurkę od klucza) – to znak, że może mieć problemy z lateralizacją.

Ale nie wyciągajcie wniosków zbyt pochopnie. Nie zawsze zauważone przez Was trudności będą wymagały interwencji specjalisty. Sprawdźcie najpierw, czy dziecko trudzące się nad zadaniami nie jest głodne, śpiące, podekscytowane jakimś wydarzeniem lub po prostu zmęczone.